

MUNI | RECETOX

Environmentální politiky a strategie - EU a státní

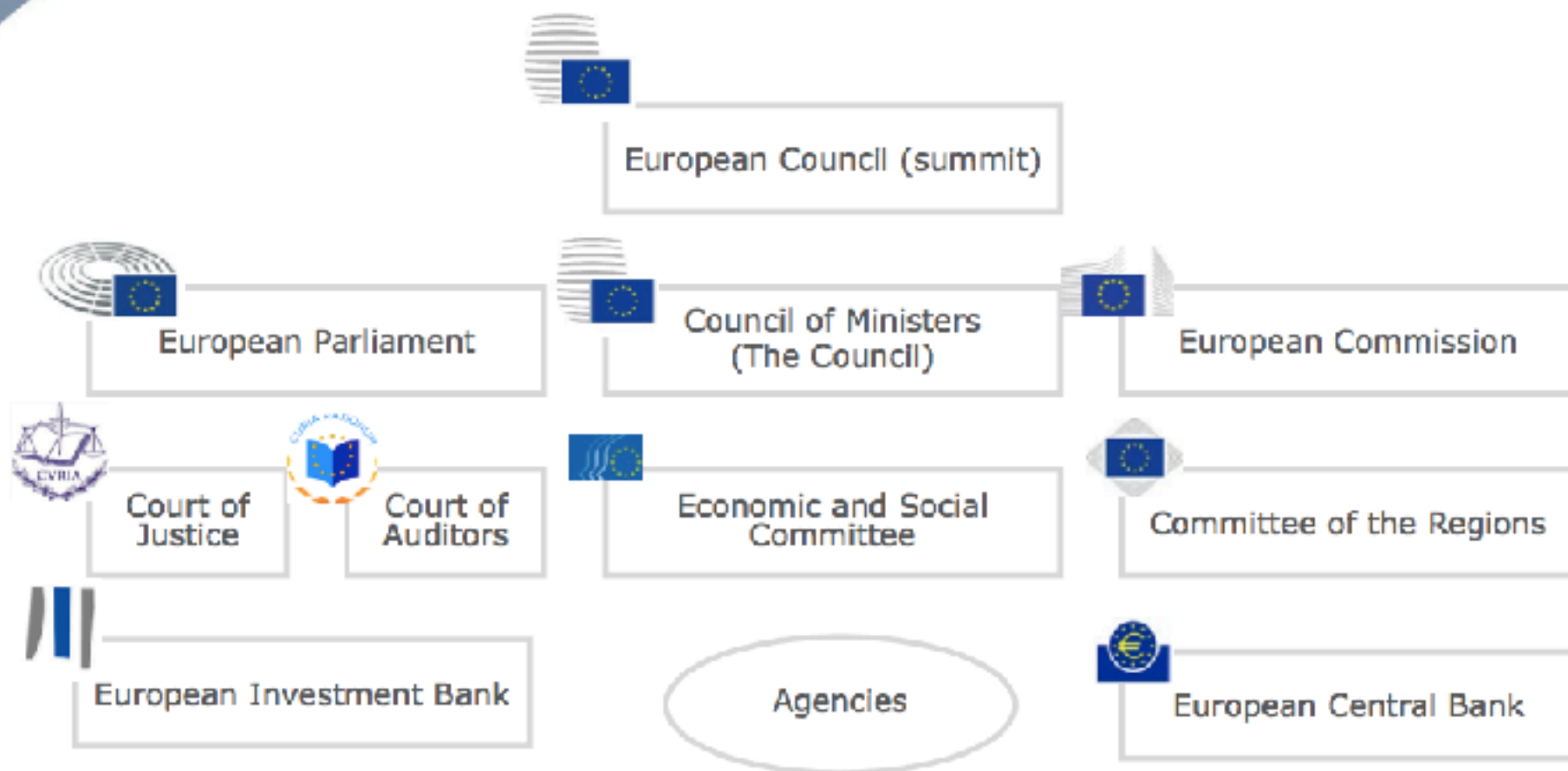
Ing. Kateřina Šebková, Ph.D.

Seminář E-2000, 4. března 2020

Když se řekne Evropská unie a instituce

Q1. Kolik z těchto institucí se podílí na evropské politice ŽP?

Historie environmentální politiky v Evropě

Q2. Od kdy je environmentální politika součástí základních Evropských smluv?

- 1957 Římské smlouvy zřízení EHS, žádná koncepce ochrany ŽP
- 1973 **První akční program pro ŽP** (inspirován konferencí o ŽP ve Stockholmu)
- 1982 – 1986 **Třetí akční program** - integrace politiky ŽP do řízení ostatních oblastí politiky ES
- 1987 Jednotný evropský pakt = začlenění kapitoly „Životní prostředí“ do Římské smlouvy
- 1992 Maastrichtská smlouva = trvale udržitelný růst a princip předběžné opatrnosti
- 1993 **Pátý akční program** – „Směrem k udržitelnosti“
- 2001 – 2010 **Šestý akční program**: „Životní prostředí 2010: naše budoucnost, naše volba“
- 2012-2020 **Sedmý akční program**: Spokojený život v mezích naší planety
- 2020 a dále **Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)**

EU environmentální strategie a politiky

Občany EU chrání jedny z nejpřísnějších environmentálních norem na světě.

Q3 Které instituce/nástroje nad rámec EU institucí podporují environmentální strategie EU?

**Evropská komise + DGs - nejen DG ENVI ale i další - spolupráce mezioborová
nutná**

vlády jednotlivých členských států

výzkumné programy

odvozené právní předpisy

finanční prostředky (operační programy - cohesion policies)

Čeho už se v EU v oblasti ŽP a zdraví dosáhlo?

Občany EU chrání jedny z nejpřísnějších environmentálních norem na světě. tady je pár příkladů:

EU action has helped bring about:

- cleaner bathing water
- much less acid rain
- lead-free petrol
- easy and safe disposal of old electronic equipment
- strict rules on food safety from farm to fork
- more organic and quality farming
- more effective health warnings on cigarettes
- registration and control of all chemicals (REACH)

7. akční program pro ŽP (2013-2020)

EN

General Union Environment
Action Programme to 2020

Living well, within the limits
of our planet

Environment

Priority objective 1: To protect, conserve and enhance the Union's natural capital

Priority objective 2: To turn the Union into a resource-efficient, green and competitive low-carbon economy

Priority objective 3: To safeguard the Union's citizens from environment-related pressures and risks to health and well-being

THE ENABLING FRAMEWORK

MEETING LOCAL, REGIONAL AND GLOBAL CHALLENGES

Living well within the limits of our planet

7.akční program pro životní prostředí (EAP 2012-2020)

- podtitul: Spokojený život v mezích naší planety
- devět prioritních cílů

- 3 hlavní cíle:
 - ochrana přírody,
 - efektivnější využívání zdrojů a zavedení nízkouhlíkového hospodářství
 - ochrana lidského zdraví před environmentálními tlaky

- další 4: jak mohou EU a členské státy spolupracovat (enablers) na dosažení tří hlavních cílů
 - lepším prováděním právních předpisů EU v oblasti životního prostředí
 - špičkovou vědou a výzkumem, aby přijímané politiky vycházely z lepších poznatků
 - širšími a prozíravějšími investicemi zahrnujícími tzv. zelené pobídky a promítajícími environmentální náklady do cen
 - silnější integrací environmentálních otázek do politik ostatních oblast
- 2: horizontální cíle = lepší městské prostředí a globální spolupráci.

7.akční program pro životní prostředí (EAP 2012-2020)

Q4 - Když mluvíme o nových či aktualizovaných dlouhodobých strategiích/plánech/ programech, ke kterému roku se většinou vztahují?

- **Spokojený život v mezích naší planety**
- **V širším smyslu tato politika usiluje o zlepšení městské mobility, kvality ovzduší ve městech, energetické účinnosti budov, čištění odpadních vod atd. a představuje integrované a propojené vnímání vlastností (městského) ekosystému - 80% obyvatel EU žije ve městech (téměř 450 mil obyvatel)**
- **plánuje zavedení legislativní balíčku v klíčových oblastech k řešení neudržitelné spotřeby (viz 1.7 zeměkoule z GEO6)**
- **souvisí s Evropa 2020, balíček opatření EU v oblasti klimatu a energetiky, strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2020, plán pro Evropu účinněji využívající zdroje a plán přechodu na nízkouhlíkové hospodářství do roku 2050.**

Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)

- představeno 11. prosince 2019 novou předsedkyní Evropské komise
- EU chce být prvním klimaticky neutrálním kontinentem na světě (ve 2050)
- na období 2020-30/50

- **Která témata Zelená dohoda řeší?**
 1. Čistá energie = Příležitosti k využití alternativních, čistších zdrojů energie
 2. Udržitelný průmysl = Způsoby, jak zajistit udržitelnější výrobní cykly, které budou šetrnější k životnímu prostředí
 3. Výstavba a renovace = Potřeba ekologičtějšího stavebního odvětví
 4. Udržitelná mobilita = Prosazování udržitelnějších způsobů dopravy
 5. Biologická rozmanitost = Opatření na ochranu našeho křehkého ekosystému
 6. Od zemědělce ke spotřebiteli = Způsoby, jak zajistit udržitelnější potravinový řetězec
 7. Odstranění znečištění = Opatření k rychlému a účinnému snížení úrovně znečištění

Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)

Co je Zelená dohoda pro Evropu?

Prosinec 2019

#EUGreenDeal

Zelená dohoda pro Evropu má **zlepšit kvalitu života lidí**. Z toho, že učiníme Evropu klimaticky neutrální a budeme chránit naše přírodní stanoviště, budou mít prospěch lidé, planeta i hospodářství. Nikdo nebude opomenut.

Evropská unie bude:

do roku 2050
klimaticky neutrální

snížením znečištění
chránit lidský život,
živočichy a rostliny

pomáhat společností stát
se světovými lídry v oblasti
čistých produktů a technologií

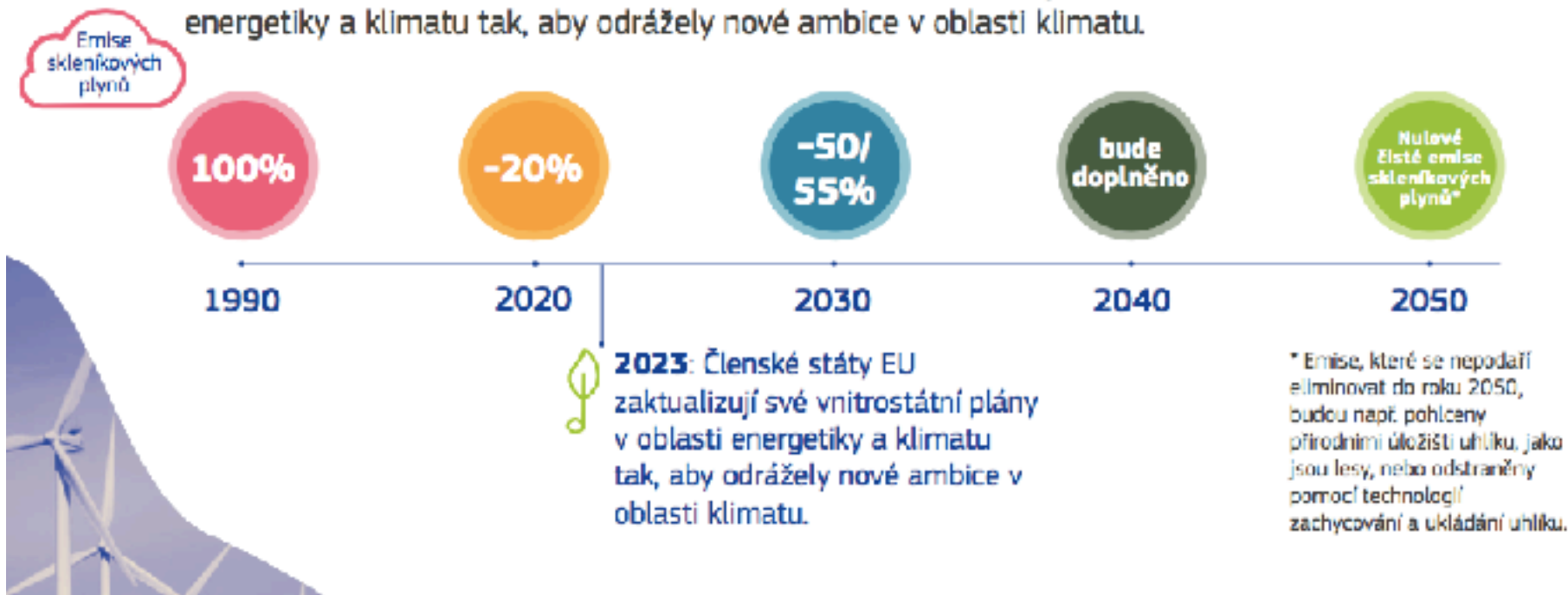
pomáhati zajistit
spravedlivou a inkluzivní
transformaci

Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)

příklady: čistá energie

Evropská komise předloží návrhy na zvýšení úsilí EU v oblasti klimatu pro rok 2030.

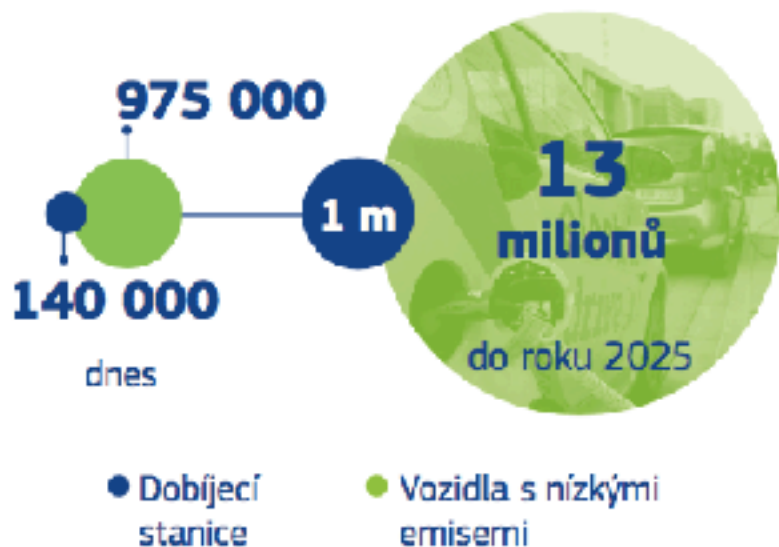
Do června 2021 budou přezkoumány a v případě potřeby revidovány příslušné právní předpisy v oblasti energetiky. Členské státy EU poté v roce 2023 aktualizují své vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu tak, aby odrážely nové ambice v oblasti klimatu.

Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)

příklady: udržitelná mobilita

Vozidla na alternativní paliva a veřejné
dobíjecí stanice v EU

Zdroj: Evropská alternativní paliva

ISBNS
ISBNS

Print
PDF

➤ Snížování znečištění

Zelená dohoda se zaměří na emise, dopravní přetížení měst a lepší veřejnou dopravu.

K tomu potřebujeme:

- ✓ přísnější normy proti znečišťování ovzduší automobily,
- ✓ snížit znečištění v přístavech EU,
- ✓ zlepšit kvalitu ovzduší v blízkosti letišť.

Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)

příklady: odstranění znečištění

Nulové znečišťování

Abychom chránili evropské občany a ekosystémy, přijme Komise akční plán pro nulové znečištění, abychom **předešli znečišťování ovzduší, vody a půdy.**

Čistá voda

➤ Zachovat **biologickou rozmanitost** v našich **jezerech, řekách a mokřadech.**

➤ **Snížit znečištění** z nadbytečných živin díky strategii „od zemědělců ke spotřebitelům“.

➤ Snížit zvláště škodlivé znečištění z **mikroplastů a léčivých přípravků.**

Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)

příklady: odstranění znečištění

Čisté ovzduší

- > Přezkoumat **normy kvality ovzduší** v souladu s pokyny Světové zdravotnické organizace.
- > Poskytovat **podporu místním orgánům** s cílem dosáhnout čistšího ovzduší pro naše občany.

Průmysl

- > **Snížit znečištění** z velkých průmyslových zařízení.
- > **Zlepšit schopnost předcházet** průmyslovým haváriím.

Zelená dohoda pro Evropu (EU Green Deal)

příklady: odstranění znečištění

Chemické látky

- > **Chránit občany** před nebezpečnými chemickými látkami pomocí nové strategie udržitelnosti chemických látek k zajištění prostředí bez toxických látek.
- > Vyvinout **udržitelnější alternativy**.
- > Spojit **lepší ochranu zdraví** se **zvýšenou celosvětovou konkurenceschopností**.
- > **Zlepšit předpisy týkající se posouzení látek** uvedených na trh.

Environmentální politiky a strategie - Česká republika

Q5 - Kdo se podílí na tvorbě environmentálních politik a strategií?

Co je environmentální politika?

- Programová koncepční činnost státu na úseku ochrany životního prostředí. Není pouze výsledkem činnosti státu (vlády), ale výsledkem aktivity celého sociálního a hospodářského systému (nevládní organizace, hospodářské a jiné subjekty).
- Základem je souhrn představ a aktivit různých subjektů politického systému o vážnosti ekologických problémů, o prioritách a způsobech řešení ochrany životního prostředí, šetrného hospodaření s přírodními zdroji a jejich ochrany.

Vývoj legislativy k ŽP

Q6 - Od kdy máme na našem území legislativu k životnímu prostředí?

- 1754 – tereziánský lesní patent
- 1852 lesní zákon (č. 25/1852), platil až do 1960!
- 1872 – zákon na ochranu ptactva
- 1956 – zákon o státní ochraně přírody č. 40/1956 Sb. (Zejména ochrana chráněných území, vzácných druhů a stromů ale nulová opora pro ochranu krajiny)
- Problém vyhlášek na ochranu rostlin (1958) a živočichů (1965)

- Po r. 1990

Vznik MŽP

Vznik ČIŽP a Státního fondu ŽP ČR

Novelizace nebo vznik celé řady zákonů spojených s ŽP

Kdy se začala rozvíjet environmentální politika na území ČR?

- Rozvoj až v druhé polovině 80. let
- Období socialismu
- Ochrana přírody
Většinou ilegální nebo polooficiální aktivity
- Ekologický bulletin (Ivan Dejmal)
Ekologická společnost, ČSOP

- 1986-88 usnesení vlády k ochraně ŽP, příprava tzv. rámcového zákona o ŽP
(nedostatečné a neúčinné pokusy)
- 1989 demonstrace v severních Čechách kvůli neúnosnému stavu životního prostředí
- kyselé deště, měsíční krajina

Obecné předpisy související s ochranou životního prostředí

Q7 - Kde hledat informace o působnosti Ministerstva životního prostředí?

- Zákon č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR
 - Zákon č. 282/1991 Sb. o České inspekci životního prostředí a její působnosti v ochraně lesa
 - Zákon č. 388/1991 Sb. o Státním fondu životního prostředí ČR
 - Zákon č. 17/1992 Sb. o životním prostředí
 - Zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí
- ✓Kdo poskytuje, jak, náležitosti žádosti, kdy nemusí poskytnout, poplatky, termíny atd.
- ✓Zpráva o stavu ŽP v ČR
- ✓Aarhuská úmluva

SPŽP v ČR

- Rozvoj povědomí (obecného) až v druhé polovině 80. let
- 1990 vznik MŽP

Zpočátku široké kompetence, během 90. let o ně přišlo (územní plán, vodní hospodářství)

Duhový program – první ucelená vládní ekologická politika na našem území

- 1995 – Státní politika ŽP
- 1999 – Nová státní politika ŽP (rozvádí koncept udržitelného rozvoje)
- 2003 - SPŽP (2004-2013) - viz dále podrobněji
- 2012-2020 SPŽP
- SPŽP 2030 - v přípravě

SPŽP 2003-2013

4 Prioritní témata

- Ochrana klimatického systému Země a ovzduší
 - Podpora využívání obnovitelných zdrojů energie
 - Podpora zavádění environmentálních technologií do průmyslu
 - Podpora efektivnějších a čistších forem dopravy
 - Snížení emisí skleníkových plynů
- Ochrana krajiny, vod, půdy a nerostného bohatství (Územní plánování, zlepšení ŽP ve městech)
- Komplexní nakládání s chemickými látkami a přípravky prostřednictvím přípravy nové chemické legislativy (viz EU legislativa REACH a její implementace)
- Prosazování udržitelné spotřeby a výroby v EU (Národní program čistší produkce (2000))

SPŽP 2012-2020

- Vize SPŽP 2020
- Zajistit zdravé a kvalitní životní prostředí pro občany žijící v České republice, výrazně přispět k efektivnímu využívání veškerých zdrojů a minimalizovat negativní dopady lidské činnosti na životní prostředí, včetně dopadů přesahujících hranice státu, a přispět tak k zlepšování kvality života v Evropě i celosvětově.
- 4 okruhy/prioritní osy

SPŽP 2012-2020 *Q8 - Kolik tématických os/priorit má SPŽP na 2012-2020?*

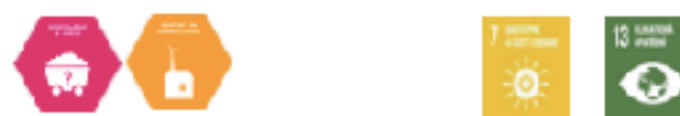
1. Udržitelné využívání přírodních zdrojů

- 1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu
- 1.2 Předcházení vzniku odpadů, zajištění jejich maximálního využití a omezení jejich negativního vlivu na životní prostředí. Podpora využívání odpadů jako náhrady přírodních zdrojů
- 1.3 Ochrana a udržitelné využívání půdy a horninového prostředí

2. Ochrana klimatu a zlepšení ovzduší

- 2.1 Snižování emisí skleníkových plynů
- 2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší
- 2.3 Efektivní a k přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie a zvýšení energetické účinnosti

Prioritní osy a strategické cíle SPŽP 2012-20

3. Ochrana přírody a krajiny

- 3.1 Ochrana a posílení ekologické stability krajiny a udržitelné hospodaření v krajině
- 3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot
- 3.3 Zlepšení kvality prostředí v sídlech

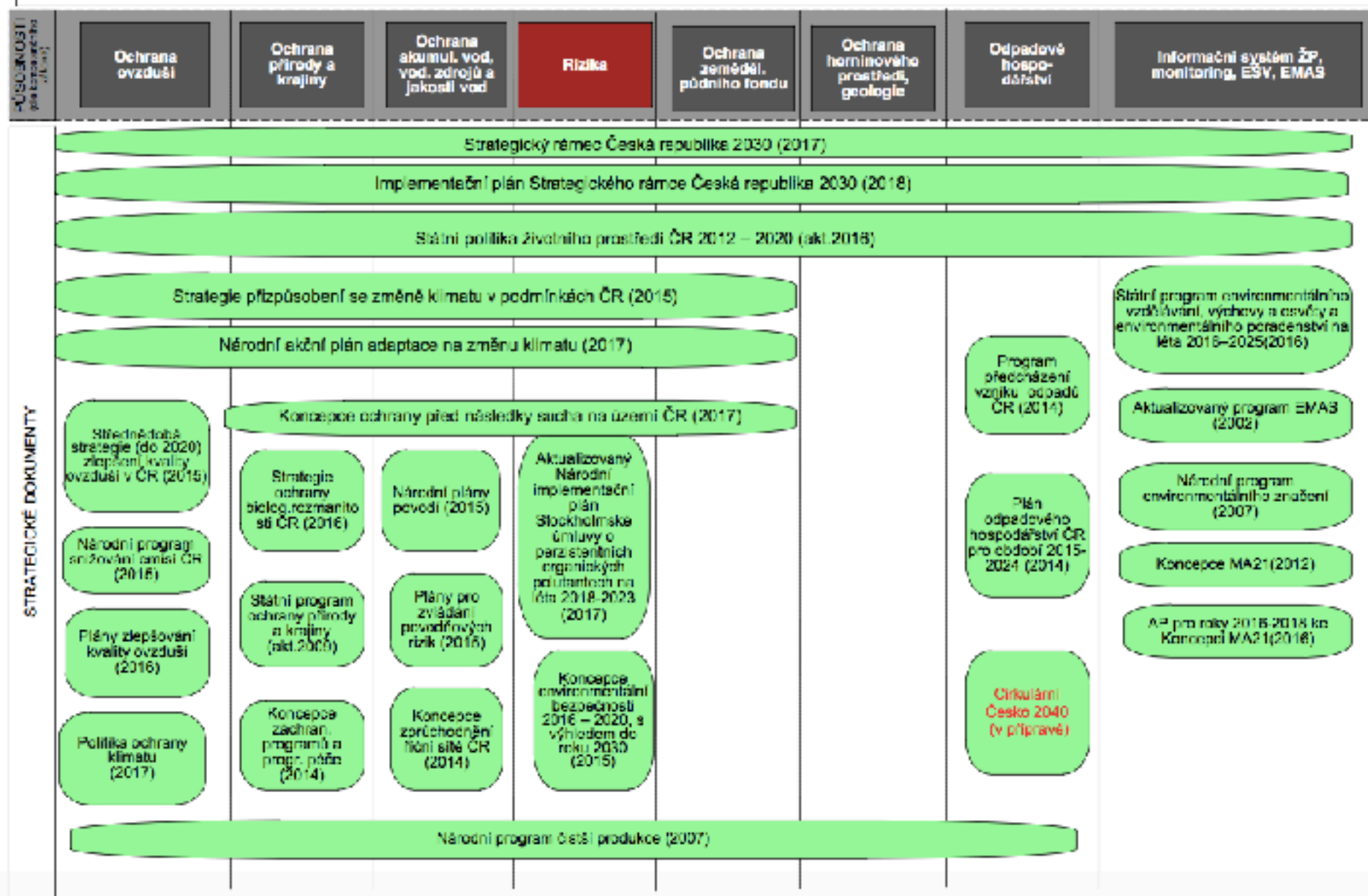
4. Bezpečné prostředí

- 4.1 Předcházení rizik
- 4.2 Zmírňování dopadů nebezpečí, včetně mimořádných událostí a krizových

Q9 Kolik je v ČR environmentálních strategií?

Strategická mapa - Ministerstvo životního prostředí (verze srpen 2019)

SPŽP 2030 - Jak bude vypadat?

Návrh oblastí SPŽP 2030

SPŽP pro období 2030 + výhled do 2050

Plnění mezinárodních a evropských závazků
Koherence politik a strategií

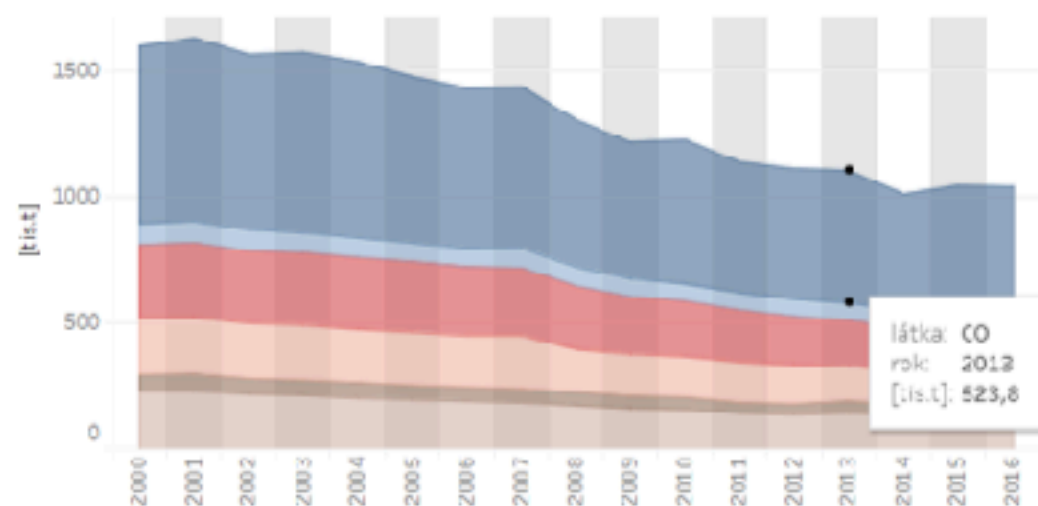
Průřezové nástroje

Jak se dělá SPŽP? *Q10 Odkud se berou témata do SPŽP?*

- průřezová politika, v gesci MŽP, ale široká účast
- 3 kritéria pro prioritizaci témat
- **zhodnocení současného stavu životního prostředí a předpokládaného vývoje životního prostředí, včetně výsledků plnění předchozích SPŽP = kritérium: Záměrem je reagovat na nejzásadnější problémy v oblasti životního prostředí s cílem zlepšit nevyhovující stav či udržet dobré podmínky;**
- **plnění závazků vyplývajících ze schválené environmentální legislativy EU.** ČR musí sice plnit všechny povinnosti dané národní a evropskou legislativou, pro stanovení priorit SPŽP se vybírají ty s **největším dopadem na zlepšení kvality životního prostředí v ČR;**
- **plnění nejdůležitějších závazků zvybraných mnohostranných environmentálních smluv, jichž je ČR smluvní stranou a které jsou nejvíce relevantní pro zlepšení podmínek životního prostředí v ČR,** a z působení ve vybraných mezinárodních organizacích.

Daří se snižovat emise znečišťujících látek, které negativně ovlivňují lidské zdraví a ekosystémy?

Vývoj celkových emisí znečišťujících látek v ČR
 Zrcje emisí znečišťujících látek v ČR

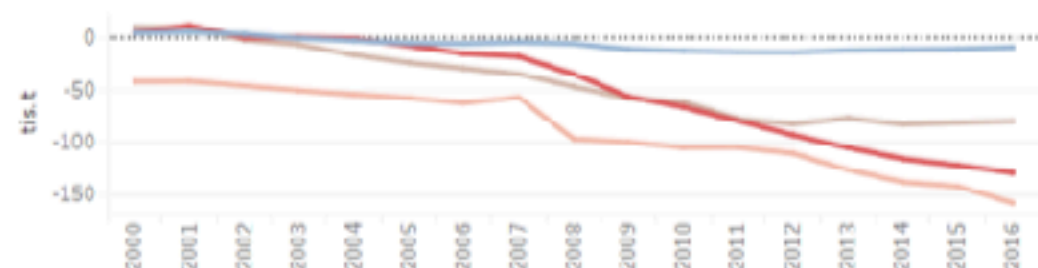

látky
 CO
 NH3
 NOx
 SO2
 TZL
 VOC

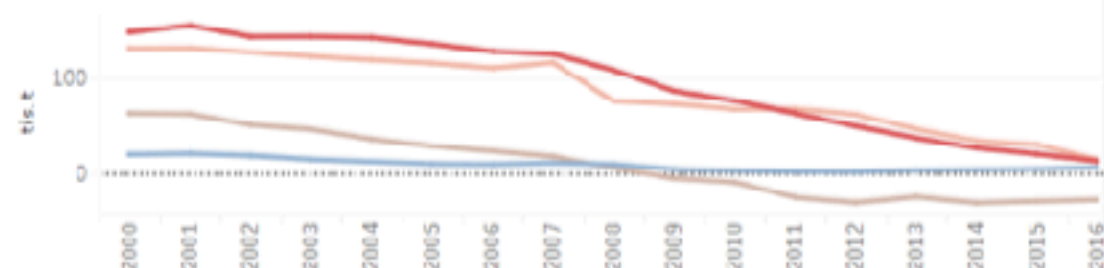

autor	rok	jednotka tis.	CO	NH3	NOx	SO2
ČHMÚ	2000	tis.t	695,19	84,54	291,31	223,53
	2001	tis.t	724,35	85,74	298,13	223,70
	2002	tis.t	694,20	83,75	286,65	210,50
	2003	tis.t	715,41	79,88	286,80	215,09
	2004	tis.t	696,30	77,69	285,55	211,39
	2005	tis.t	655,99	75,35	279,07	208,11
	2006	tis.t	631,10	74,94	271,36	203,14
	2007	tis.t	635,09	75,23	268,54	206,62
	2008	tis.t	681,49	74,90	251,86	166,54
	2009	tis.t	539,50	69,51	230,18	165,79
	2010	tis.t	565,51	67,96	220,12	160,27
	2011	tis.t	516,90	65,96	206,85	160,40
	2012	tis.t	516,33	65,68	193,30	154,63

Vývoj emisí znečišťujících látek ve vztahu k jejich emisním stropům pro rok 2010

Vývoj emisí znečišťujících látek ve vztahu k jejich nepřekročitelným hodnotám pro rok 2020

Literatura

- Kružíková E., Adamová E. a Komárek J.: Právo životního prostředí Evropských společenství. Praktický průvodce. Linde, Praha 2003.
- Hora, J., (ed.): Legislativa EU a ochrana přírody. Česká společnost ornitologická, Praha 1998.
- Jiří Hlaváček: Mezinárodní environmentální právo a ochrana životního prostředí, VŠE Praha, 2007
- https://ec.europa.eu/info/departments/environment_cs - portál EU - část týkající se Životního prostředí. Aktuality, tiskové zprávy, přehled právních předpisů, odkazy na důležité webové stránky. Základ česky, odkazy většinou v angličtině.
- <https://www.eea.europa.eu> - Stránky Evropské agentury pro životní prostředí.
- <https://www.mzp.cz> - Oficiální stránky Ministerstva životního prostředí, podrobnosti v nabídce "témata"
- <https://www.cenia.cz/publikace/> - Zprávy o ŽP, statistická ročenka ŽP a další oficiální publikace, informační systémy
- <https://issar.cenia.cz> - Informační systém statistiky a reportingu o ŽP
- <http://www.ochranaprirody.cz> - Stránky Agentury ochrany přírody a krajiny

Vyhodnoťme výsledky kvízu...

Otázky k dnešnímu tématu?

Děkuji za pozornost!